

mini przewodnik

free

7 atrakcji turystycznych
+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

**Kowno - Kauno mariu regioninis
parkas - Park Regionalny Morza
Kowieńskiego**

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Kowno

Kauno mariu regioninis parkas - Park Regionalny Morza Kowieńskiego

Popularny teren rekreacyjny mieszkańców Kowna i okolic wokół tzw. Morza Kowieńskiego (Zalew kowieński). Sztuczny zbiornik wodny powstał w roku 1959 po zatamowaniu Niemna. Zmieniające się warunki wodne odsłoniły skały czwartorzędowego. Można je podziwiać z pokładów statków turystycznych i jachtów kursujących po zalewie.

Podmokłe tereny wokół rozlewiska stały się ostoją licznych gatunków ptactwa wodnego. Wokół zalewu wytyczonych zostało kilka ścieżek przyrodniczo-turystycznych. Spacer po nich należy jednak uzgodnić z Dyrekcją Parku Regionalnego Morza Kowieńskiego, Vaiškaitė;vydava, ul. Miškininku 2.

54°50'28"N 24°03'19"E | na mapie:A

Kowno

Pažaislio Vienuolynas - Pożajście

To zbiór XVII-wiecznych barokowych zabudowań. Z centrum miasta wyjeżdża się w kierunku na Wilno, potem odbić należy w kierunku Zalewu Kowieńskiego, jadąc za drogowskazami na Pažaislio Vienuolynas. Znajduje się tutaj kościół i klasztor Kamedułów, dwór gościnny i dwa domy przeznaczone dla służby. Budowa kompleksu trwała ponad 60 lat, przez ten czas prac doglądali włoscy architekci, ściągnięci z Florencji - Michelangelo Palloni, Joan Merli i Pietro Perti.

Kamedulski klasztor leży wśród łąk na brzegu Kauno marios, czyli Zalewu Kowieńskiego. Kościół z dwoma wieżami ma nad nawą główną okrągłą kopułę, wysoką na 53 m. Na niej znajduje się mała latarnia. W środku godne uwagi są ściennie malowidła, a także freski, wyobrażające sceny z Pisma Świętego. Budynki otoczone są sadem, w którym stoją domki zakonników i czworoboczna baszta.

Klasztor przeszedł pod władanie Cerkwi prawosławnej po powstaniu listopadowym. W okresie panowania sowieckiego urządzono tu między innymi archiwum państwowe i szpital psychiatryczny. W roku 1966 zespół architektoniczny przekształcono w galerię malarstwa i rzeźby, a także na oddział Muzeum Sztuki.

Zakonnicy powrócili do klasztoru w 1990 r. Od tamtej pory prowadzone są tutaj prace konserwatorskie. W klasztorze znajduje się także mogiła rosyjskiego kompozytora

Aleksieja Fiodorowicza Lwowa (1798–1870), twórcy rosyjskiego hymnu państwowego „Boże, zachowaj cara”. Od 1 czerwca do 31 sierpnia w klasztorze organizowane są koncerty muzyki klasycznej Pažaislio muzikos festivalis. Zabytkowy zespół przy mieści się przy T. Masiulio gatve 31.

54°52'52"N 24°00'45"E | na mapie:B

Kowno

Rumšiškės - Rumszyszki

Tu właśnie znajduje się słynny na całej Litwie skansen. Na 175 hektarach rozciąga się tu plenerowe muzeum etnograficzne – Lietuvos liaudies buities muziejus. Rumszyszki leżą przy autostradzie z Wilna do Kowna, nad brzegiem Zalewu Kowieńskiego (Kauno marios). Z Kowna dojedziemy do Rumszyszek w kilkanaście minut. Kursują tu autobusy i busy – trzeba wsiąść do tych, które jadą w kierunku Wilna. Wsiadamy na przystanku przy autostradzie. Stąd do skansenu są 2 km. Niektórymi autobusami, odjeżdżającymi z dworca w Kownie, dojedziemy pod samo muzeum.

W muzeum etnograficznym znajdują się dawne zabudowania wiejskie, pochodzące z okresu od około XVIII wieku do pierwszej połowy wieku XX. W tym wielkim skansenie znajdziemy wiejskie chaty kryte słomą, drewniane domy, chłopskie zagrody i budynki gospodarcze, studnie, młyny i wiatraki, zakłady rzemieślników, a także kapliczki, przydrożne krzyże i małe drewniane kościoły. Są tu obiekty z czterech regionów etnograficznych Litwy: Aukštuty, Dzūkiji, Žemudzi i Suwalszczyzny (Sudawii). Latem, w weekendy, w skansenie odbywają się występy i pokazy folklorystyczne.

54°52'09"N 24°11'53"E | na mapie:C

Kowno

Park Ažuolynas

Ažuolynas parkas (dębina) znajduje się pomiędzy Vyduno gatve, a Radvilenu gatve, niedaleko centrum. Według legendy leży w miejscu pogańskiego gaju, w którym czczono olbrzymie drzewa, a szczególnie dęby. Stąd wzięła się jego nazwa.

Latem organizowane tu są festiwale muzyczne. Jest również kompleks sportowy „Darius ir Gireno sporto kompleksas”, w skład którego wchodzi stadion i hala, w której może się zmieścić 4000 osób. Przed wejściem stoi pomnik Dariusia i Girenasa.

W Park Ažuolynas znajduje się również jedyny na Litwie ogród zoologiczny. Natomiast w południowej części parku, nad potokiem Girstupis leży znana Dolina Mickiewicza (Mickevičiaus slenis). Było to ulubione miejsce spacerów poety, w tym okresie, gdy przebywał w Kownie.

54°53'55"N 23°56'26"E | na mapie:D

Kowno

Mykolas Žilinskas Muziejus - Galeria Sztuk Pięknych im. M. Žilinskasa

W Galerii Sztuk Pięknych im. M. Žilinskasa możemy oglądać kolekcję pochodzącą z darów Mykolas Žilinskasa (1904–1992), mieszkańca Kowna zamieszkującego na stałe w Europie Zachodniej. Jest tu ponad 400 obrazów, w tym szkoły flamandzkiej i włoskiej z okresu XVI–XVIII w.

Poza jedynym na Litwie dziełem Rubensa warto też zwrócić uwagę na obrazy Rafaela, Rembrandta, Goi, Murillo i Velázquez. Obejrzymy tu także porcelanę chińską i przedmioty pochodzące ze starożytnego Egiptu i krajów Dalekiego Wschodu. Galeria mieści się w szklano-granitowym postmodernistycznym budynku wzniesionym w latach 80. Nepriklausomybes aikšė;te 12.

54°53'46"N 23°55'12"E | na mapie:E

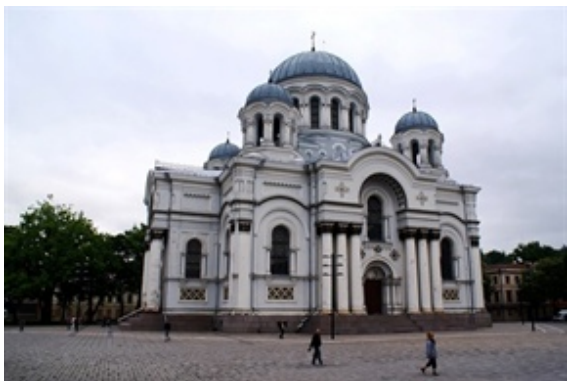
Kowno

Šv. Mykolas Archangelo Bažnyčia - Kościół św. Michała Archaniola

Kościół św. Michała Archaniola został zbudowany w latach 1891–1895. Wzniesli go Rosjanie jako świątynię garnizonową. Kościół stoi przy wschodnim końcu Alei Wolności. Zachowany jest styl bizantyjski, wraz z charakterystycznymi pięcioma srebrnymi kopułami.

Po I wojnie światowej cerkiew wykupili katolicy, wówczas też patronem świątyni uczyniono św. Michała. Od 1962 roku działała tu galeria sztuki, w której znajdowało się muzeum rzeźby i malarstwa szklanego. Od lat 90-tych XX wieku, po odzyskaniu przez Litwę niepodległości, świątynia znowu służy celom religijnym. Jest między innymi często wybierana przez młodych jako miejsce, w którym zawierają małżeńskie związki. Nepriklausomybes aikšė;te 14.

54°53'49"N 23°55'14"E | na mapie:F

Kowno

Laisves aleja - Aleja Wolności

Aleja Wolności to najważniejszy deptak i ciąg handlowy znajdujący się nie tylko w Nowym Mieście, ale też w całym Kownie. Niektórzy mówią, że to także najelegantsza ulica w całej Litwie. Poprzez Vilniaus gatve łączy Stare Miasto z nowopowstałymi dzielnicami. Stoją przy niej ciekawe architektonicznie, najczęściej dziewiętnastowieczne budynki.

Prócz sklepów, restauracji, hoteli wiele tu także budynków użyteczności publicznej. Jest tu choćby gmach Muzeum Zoologicznego im. Ivanauskasa. Tuż za nim stoi Poczta Główna, pomnik Witolda Wielkiego oraz gmach Teatru Muzycznego (1890–1892), w którym 15 V 1920 r. obradował litewski parlament, tuż po odzyskaniu przez Litwę niepodległości.

Przy skrzyżowaniu alei z Daukanto gatve (ul. Dowkonta) znajduje się dom towarowy Merkurijus. Był to w czasach socjalizmu największy tutejszy sklep. Teraz jednak również Litwini żyją w epoce supermarketów. Na wschodnim końcu Laisves aleja umiejscowiony jest czworoboczny Plac Niepodległości (Nepriklausomybes aikštelė), z dużym kościołem pod wezwaniem św. Michała Archaniola w centrum i Galerią Mykolas Žilinskasa.

54°53'51"N 23°54'41"E | na mapie:G

Kowno

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus - Narodowe Muzeum Sztuk Pięknych im. M.K. Czurlionisa

W Muzeum Sztuk Pięknych im. M.K. Čiurlionisa zgromadzono około 300 prac tego utalentowanego artysty, kompozytora i malarza – zarówno obrazów jak i szkiców. W sali muzycznej znajdują się próbki utworów artysty, który z powodzeniem próbował swoich sił także jako kompozytor.

Muzealny zbiór Čiurlionisa wzbogacony jest o kilkadziesiąt obrazów innych litewskich malarzy, m.in. Petrasa Kalpokasa, Kajetonasa Skleriusa czy Adomasa Varnasa. Warto zwrócić uwagę na sekcje przedstawiające rzeźbę litewską oraz ponad 3600 eksponatów z gatunku sztuki ludowej, tworzonej na Litwie. Osobne ekspozycje wiążą się z zabytkami kultur Wschodu, a także prezentują zbiory numizmatyczne.

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, w polskiej literaturze występujący nieraz jako Mikołaj Konstanty Czurlonis, uznawany jest za czołowego malarza i kompozytora litewskiego. Artysta studiował w Warszawie, tu uzyskał odpowiednie kwalifikacje muzyczne i malarskie. Čiurlionis zmarł w 1911 roku, niedaleko Warszawy. Jako jeden z raczej niewielu Litwinów został pochowany na cmentarzu

na Rosję w Wilnie.

Muzeum powstało w 1936 roku. Monumentalny budynek został zaprojektowany przez znanego architekta litewskiego V. Dubeneckisa. Charakterystyczna niska, parterowa galerijka łączy gmach ze stojącą obok niego wieżą zegarową. Muzeum znajduje się przy Putvinskio gatve 55.

54°53'60"N 23°54'43"E | na mapie:H

Kowno

Vytauto Didžiojo karo muziejus - Muzeum Wojskowe im. Witolda Wielkiego

Znajdują się tu nie tylko militaria, ale także przedmioty nawiązujące ogólnie do historii Litwy. Zwiedzający na pewno zainteresują się pozostałościami wraku samolotu Lituanica, w którym dwaj litewscy piloci historia Darius i Girenas w 1933 roku przelecieli nad Atlantykiem.

Inna część muzealnej ekspozycji jest poświęcona kolejom losu Uniwersytetu im. Witolda Wielkiego w Kownie (obejmuje lata 1922–1940). Vytauto Didžiojo Karo Muziejus jest uznawane za główne muzeum Kowna, obok Muzeum Sztuk Pięknych. Mieści się ono w kompleksie muzealnym przy Vienybės aikštelė (pl. Jedności).

54°53'60"N 23°54'43"E | na mapie:I

Kowno

Velnių muziejus - Muzeum Diabłów

Muzeum Diabłów nazywa się też Muzeum Twórczości i Zbiorów A. Žmuidzinavičiaus. W poszczególnych jego częściach znajdują się eksponaty archeologiczne i etnograficzne. W muzeum zebrano ponad 2000 diabłów, diabełków, szatanów i czartów oraz rokit.

Ich zbieranie rozpoczął litewski malarz Antanas Žmuidzinavičius (1876–1966). Przez 19 lat

zgromadził on 260 eksponatów. Po jego śmierci kolekcja była regularnie wzbogacana i poszerzana. Przedstawiana jest tu wizja diabła w baśniach bałtyckich, syberyjskich, afrykańskich, azjatyckich.

Bardzo oryginalnie wyglądają stylizowane na diabły figurki Hitlera i Stalina tańczące nad terytorium Litwy po wprowadzeniu w życie traktatu Ribbentrop-Mołotow. Warto zwrócić też uwagę na włoskiego satyrę z XV wieku i ważącego 1 g małego diabełka, wykonanego w całości ze złota (jest to dar dla kowieńskiego muzeum z Moskwy). W jednej z sal można także impresjonistyczne pejzaże namalowane przez Žmuidzinavičiaus. Putvinskio gatve 64.

54°54'03"N 23°54'39"E | na mapie:J

Kowno

Tado Ivanauskio Zoologijos Muziejus - Muzeum Zoologiczne im. Ivanauskasa

Muzeum Zoologiczne im. T. Ivanauskasa powstało w 1918 roku. Znajduje się tu ciekawy zbiór ponad 175 000 okazów, przede wszystkim unikalnej flory i fauny. Zainteresowanie wzbudzają wspaniałe kolekcje owadów oraz wypchane ssaki, żyjące nie tylko na Litwie, ale też w innych krajach i na innych kontynentach.

To jedyna taka placówka na Litwie. Powstała z inicjatywy profesora Tadasa Ivanauskasa (1882–1970), znanego na całym świecie przyrodnika. Dzięki niemu utworzono również kowieński ogród zoologiczny, a także m.in. rezerwat ptactwa wodnego Žuvintas między Mariampolem a Olitą.

54°53'53"N 23°54'14"E | na mapie:K

Kowno

Pałac prezydencki (Istorinė Prezidentūra)

Pałac prezydencki w Kownie, to obecnie siedziba oddziału Muzeum M. K. Čiurlionisa. Gmach został zbudowany przez rosyjskiego magnata w 1846 jako budynek mieszkalny. Od 1876 roku była tu rezydencja gubernatora, a od 1918 roku mieszkali w nim prezydenci Litwy. Budynek był wielokrotnie przebudowywany. Przed pałacem w ogrodzie umieszczono trzy popiersia prezydentów Litwy. Adres: ulica Wileńska 33 (Vilniaus gatvė).

54°53'51"N 23°53'50"E | na mapie:L

Kowno

Historia i współczesność

Kowno to drugie co do wielkości miasto Litwy. Leży w dolinie dwóch rzek, Niemna i Wilii. W okresie międzywojennym było stolicą Litwy. Najbardziej urokliwa jest kowieńska Starówka, otoczona lasami i wzgórzami, posiadająca wiele zabytków architektury pochodzącymi z XV-XVIII wieku. Panoramę Starego Miasta można oglądać z kolejki linowej, która prowadzi na wzgórze widokowe. W Kownie jest około 40 muzeów, z których najważniejsze to: Muzeum Zoologiczne im. Ivanauskasa, Muzeum Sztuki im. Ciurlionisa, Muzeum Wojskowe Witolda Wielkiego czy też Muzeum Diabłów.

54°53'49"N 23°53'33"E | na mapie:M

Kowno

Šv. Petro ir Povilo katedra

Katedra świętych Piotra i Pawła, zbudowana z cegły na początku XV wieku. Potem była wielokrotnie modernizowana. Do dzisiaj zachowało się w niej wiele stylów, elementów poszczególnych modernizacji. W trójnawowym wnętrzu mieszają się renesans z barokiem.

Znajdują się tu dzieła malarza Michała Andriollego (1836–1893). Warto wiedzieć, że ten artysta był

także rysownikiem oraz ilustratorem dzieł Mickiewicza. Szczególnie piękny jest w katedrze piętrowy ołtarz główny z 1755 roku, a także dziewięć ołtarzy bocznych. Drewniany ołtarzyk stojący w nawie lewej, jest najbardziej bogaty spośród wszystkich innych.

Na rogu zachodniego frontonu stoi masywna, 55-metrowa wieża dzwonnica. Kościół św. Piotra i Pawła w 1895 roku mianowano kościołem katedralnym, a w 1921 r. podniesiono go do godności bazyliki. W kościele znajduje się grób Macieja Wołoncewskiego (Motiejus Valančius), biskupa żmudzkiego, jednego z dziewiętnastowiecznych liderów litewskiego ruchu narodowego.

Tu też został pochowany jeden z najwybitniejszych poetów litewskich Maironis (prawdziwe nazwisko Jonas Mačiulis). Maironis pochodził z chłopskiej rodziny, ale jako uzdolniony młodzieniec trafił do Gimnazjum Kowieńskiego. W Kownie też ukończył seminarium duchowne. Studiował też w Kijowie i Petersburgu. Pisał wiersze zaczął w języku polskim, lecz później stał się jednym z największych litewskich pisarzy. Jego podobizna zdobi między innymi 20-litowe banknoty. Katedrę w Kownie w 1993 r. odwiedził Jan Paweł II. Polski papież odprawił tu mszę św. podczas swojej pielgrzymki po Litwie. Kowieńska bazylika stoi przy Vilniaus gatve 26.

54°53'47"N 23°53'29"E | na mapie:N

Kowno

Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP, tzw. kościół Witolda

Najstarszy kościół w Kownie zbudowany przez Księcia Witolda w początkach XV wieku po bitwie Worlską. Kościół w stylu gotyckim, na planie krzyża, trójnawowy, wieżę dobudowano w późniejszym czasie. Świątynia przekazana franciszkanom była wielokrotnie niszczona i odbudowywana.

54°53'42"N 23°53'12"E | na mapie:O

Kowno

Perkuno namai - Dom Perkuna

Dom Perkuna, to stylowa kamienica stojąca przy Aleksto gatve 6. Jest to jeden z ciekawszych przykładów późnogotyckiego budownictwa litewskiego. Dom zbudowano pod koniec XV wieku, przy trakcie prowadzącym od przystani nad Niemnem do miejskiego targowiska.

Pierwotnie był to spichlerz i skład zboża. Po załamaniu się koniunktury rolnej na początku XVIII wieku budynek przez wiele lat stał pusty. Dopiero w 1843 roku, gdy Kowno zostało centrum gubernii, na rozkaz gubernatora Iwan Kałakatin kazał wyremontować dach, zaś rok później urządzono w Domu Perkuna pierwszy w mieście teatr dramatyczny na około 100 widzów. Tu, między innymi, w 1861 roku odbyła się też kowieńska premiera opery „Halka” Stanisława Moniuszki. Po 1865 roku, kiedy teatr przeniesiono do Ratusza, Dom Perkuna przekazano jezuitom.

Pod koniec XIX wieku gmach został poddany gruntownemu remontowi. Wtedy też kamienica otrzymała imię Perkuna czyli najważniejszego boga czczonego niegdyś na pogańskiej Litwie. Szczególnie bogaty jest ornament zewnętrznej elewacji kamienicy. Do jego budowy użyto 16 odmian cegieł. Piękne są tu frezy, a także boczne wieżyczki, małe okienka i nisze.

Po II wojnie światowej dom zamieniono w magazyn. Odrestaurowano go dopiero w 1968 roku i urządzono w nim muzeum miejskie. W 1991 roku Dom Perkuna znowu przejęli jezuici. Dziś mieści się tu Gimnazjum Jezuitów w Kownie. W środku kamienicy urządzono małe muzeum A. Mickiewicza. Na podwórku domu stoi pomnik Perkuna, wyrzeźbiony przez Romasa Antinisa.

54°53'44"N 23°53'12"E | na mapie:P

Kowno

Rotušė - Ratusz

Ratusz jest jednym z najbardziej rozpoznawanych obiektów w Kownie, wręcz jego symbolem. Jak i przystało na takiej rangi gmach, Ratusz mieści się przy Placu Ratuszowym (Rotušės aikštelė 15).

Siedziba władz Kowna powstała w XVI wieku. Po wielokrotnych przebudowach budynek ma sylwetkę rodem z baroku i wczesnoklasycystyczne domieszki. Jego wieża, ma 53 metry wysokości. W czasach carskich w ratuszu zasiadał rosyjski gubernator. W wyposażonych z przepychem pomieszczeniach, znajdowały się luksusowe apartamenty, w których zamieszkiwał car Rosji, podczas swoich kilkakrotnych wizyt w mieście.

Po zbudowaniu linii kolejowej wiodącej przez miasto, w ratuszowych komnatach przyjmowano zamożniejszych pasażerów, którzy zatrzymywali się w Kownie. W latach 1969–1973 ratusz został zrekonstruowany. Dziś mieści się w nim Urząd Stanu Cywilnego. Ratusz także pełni funkcję reprezentacyjnego gmachu, gdzie odbywają się miejskie uroczystości. Od 1978 roku w piwnicach Ratusza znajduje się Muzeum Ceramiki (Keramikos muziejus). Muzeum jest filią Narodowego Muzeum Sztuk Pięknych im. M.K. Czurlionisa (Nacionalinis M.K. Čiurlionio maldos muziejus). Zgromadzono w nim niemal 300 eksponatów z XV–XX w.

54°53'48"N 23°53'09"E | na mapie:Q

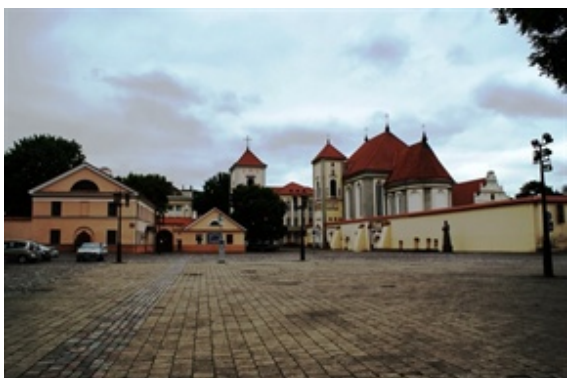

Kowno

Kościół p.w. Św. Trójcy i klasztor bernardynek

Klasztor bernardynek założony został w Kownie w XVI w., a obecny budynek zbudowano w latach 1624-1634. Wraz z klasztorem powstał gotycki kościół. Fundatorem wszystkich obiektów był marszałek szlachty powiatu kowieńskiego Aleksander Massalski. Znajduje się tu także seminarium duchowne. Kościół p.w. św. Trójcy zbudowano w stylu gotyckim, z elementami renesansowymi. Najcenniejszym elementem jego wyposażenia jest cudowny obraz Matki Boskiej.

54°53'52"N 23°53'08"E | na mapie:R

Kowno

Muzeum Poczty

Budynek poczty konnej w Kownie zbudowano w latach dwudziestych XIX wieku. Wtedy to powstał trakt łączący Petersburg z Warszawą i Kaliningradem przebiegający przez Kowno. Jest to zespół dwóch budynków połączonych murem znajdujących się przy placu ratuszowym. Obecnie znajduje się tu Muzeum Poczty, Telekomunikacji i Informatyki, a w podwórku można obejrzeć zabytkowy dyliżans.

54°53'50"N 23°53'05"E | na mapie:S

Kowno

Kauno pilis - Zamek

Zamek to najstarszy zabytkowy obiekt w Kownie. Powstał w XIII wieku, u ujścia Wilii do Niemna. Jego celem była obrona mieszkańców przed krzyżackimi napadami. Nie wytrzymał jednak trzytygodniowego oblężenia Krzyżaków, do którego doszło w 1362 roku i został całkowicie zrujnowany. Mieszkańcy odbudowali go po pięciu latach.

Zamek okalała fosa o głębokości 5-6 metrów, obronne mury miały 13 metrów wysokości i 2 metry szerokości. Znajdował się tu także półokrągły bastion artyleryjski o średnicy 41 m oraz baszty zbudowane z cegły. Woda płynąca w fosie podmywała mury po północnej stronie, aż do zupełnego ich zniszczenia. Nie ocalały także dwie spośród czterech baszt. Warownia w ciągu kilkuset lat była kilkakrotnie przebudowywana. Od lat 30 - tych XX wieku prowadzone są w zamku prace rekonstrukcyjne.

54°53'56"N 23°53'07"E | na mapie:T

Kowno

Kościół św. Jerzego i klasztor bernardynów

Klasztor bernardynów w Kownie ufundował w 1467 r. marszałek kowieński i kasztelan grodzieński Sędziwojewski.

Kościół wybudowano w latach 1487-1502. Jest to trójnawowa świątynia halowa, wybudowana na planie prostokąta, z zamkniętym prezbiterium. Zabudowania klasztorne przyległe do kościoła tworzą zamknięty czworobok z prostokątnym dziedzińcem. Jest to jedna z najbardziej zniszczonych świątyń Kowna, w czasach sowieckich mieściły się tu magazyny.

54°53'54"N 23°53'00"E | na mapie:U

Autorzy zdjęć (w kolejności): km_nida, V. Valužis/Centrum Informacji Turystycznej Litwy, km_nida, km_nida, km_nida, km_nida, km_nida, km_nida, V. Valužis/Centrum Informacji Turystycznej Litwy, km_nida, km_nida, Zetem, km_nida

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
piątek 17 maja 2024 19:56:56